

Анікого-нікогісінько не було в бабусі, крім Івасика.

І в Івасика не було ні батька, ні матері, а була в Івасика сама тільки бабуся.

Викохала бабуся Івасика, випестила. І сорочечка завсігди в Івасика чистенька, випрана біленько і червоною заполоччю у хрестики вигаптувана. І волоссячко в Івасика вичесане, і ніжки в нього щовечора тепленькою водицею вимиті.

І як засне, було, Івасик увечері, становиться навколішки бабуся перед царицею небесною:

— Царице небесная, оборони мого Івасика і від недуги тяжкої, і від ока лихого. Один-бо він у мене, однісінький. Спаси його й помилуй! І присноблаженная і пренепорочная! Амінь!

Ріс Івасик. Виріс Івасик.

Уже й десятирічку Івасик закінчує, і в драмгуртку в клубі колгоспному, а найбільше до вподоби Івасикові військовий гурток, і найретельніше вивчає Івасик гарматну справу, артилерію.

А ввечері, було, сидить біля столу Івасик та вголос і вичитує про гармати різні: і про важкі, і про польові, і про зенітні.

А бабуся біля Івасика сидить, на Івасика дивиться, слухає.

— Ой, бабусю, — Івасик усміхається, — слухайте й вивчайте. Щоб знали ви в мене про артилерію все, бо буду я, бабусю, артилеристом, і стидно мені буде, що моя бабуся та в гарматній справі необізнана. Щоб як питає хто вас про пушку, щоб ви йому все "як з пушки"!

— Де вже мені, Івасику, де вже мені, голубчику!? Читай-читай, любенький. А мені й те серце радує, що біля тебе я, Івасику!

— Ось слухайте, бабусю! Пряма наводка — це коли приціл на об'єкті. Суне ворог, а ви орудіє прямісінько на його... Бах! — і ваших нет!

— Кого, Івасику, "ваших"?

— Ваших? Ворога нема! Бах — і ворог у клоччя! Пойняли, бабусю? Прокажіть!

— Та бог з тобою, Івасику! Хіба мені воюватися!?

— Прокажіть-прокажіть!!

— Пряма наводка — це коли — бах! — і ваших нет! У клоччя!

Пригорне Івасик бабусю до себе, притисне:

— Ах, ви ж наводчик мій! — заливається.

* * *

Загриміла Велика війна Вітчизняна.

Як ішов Івасик у Червону Армію, обнімав бабусю, до грудей пригортав, цілував...

— Не жалій, Івасику, ворога, а жалій себе! Не бережи, Івасику, ворога, а бережи себе!

— Е, бабусю, хіба ж артилеристи плачуть?

— Не буду, Івасику, не буду!

— Артилеристи: бах! — і ваших нет! Пам'ятаєте?

* * *

Залізним чоботом поганим топче фашист землю України Радянської.

Уже й у бабусиному дворі по курнику та по хлівах гітлерівець
нишпорить.

Нема вже в бабусі пари її овечок, нема підсвинка, нема й п'ятірки
курочок, — самий тільки півничок і залишився: заховала його бабуся під
припічком, соломкою заклала.

Побіліла бабуся, налилися тугою очі...

* * *

Сумні, тужні, чорні два роки фашистського панування.

Придавили вони бабуся, приголомшили, аж поменшала вона,
зігнулась.

Два роки чорного туману.

І раптом світлий промінь:

— Наші наближаються! Німців б'ють! Німці тікають!

Погарячішали у бабусі очі, посвітлішало обличчя, розпрямлятися
почав згорблений бабусин стан.

Ближче, ближче наші...

Заметушилося фашистське гайворіння у бабусиному селі. Бігають, людей у німецьку неволю хапають. Торттури... Розстріли...

Аж ось наші вже в сусідньому селі.

Тікають німці з бабусиного села.

Востаннє по хатах гасають, грабують, б'ють, палять...

Ускочив і до бабусі в хату єфрейтор. Хижими очима по хаті бігає. Шугає під піл, на піч, під піч.

Шугнув рушницею під припічок — вилетів з криком з-під припічка бабусин півник.

— А-а-а! Донерветер!!!

Згріб півника, давить.

Терла бабуся сіль у макітрі. Зайнялося в бабусі під серцем, запекло. Аж затремтіла вся.

Промайнуло на думці:

"Пряма наводка — це коли приціл прямісінько на ворога. Бах! — ваших нет!"

Махонула макогоном і фашиста просто в лоб — бах!

Він тільки:

— Вас-вас-вас-вас!

Та й посунувся під лаву. Двічі позіхнув і замовк.

Увійшли в село наші.

Оглядав у бабусиній хаті мертвого фашиста лікар. Подивився і каже:

— Смерть од пролома голови тупим оруж'єм!

А бабуся:

— І лікар, а не вгадали. Не від пролома голови, а від макогона, прямою наводкою. А орудія справді не дуже гостра, тупа орудія — макогон!